

Mål C-58/24

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i EU-domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

26 januari 2024

Domstol som begär förhandsavgörande:

High Court (Irland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

21 december 2023

Klagande:

NE

MY

HJ

XF

WB

UV

VK

JU

RJ

DZ

Motparter:

An Bord Pleanála

Minister for Housing, Local Government and Heritage

Irland

Attorney General

Övrig deltagare i rättegången:

Drumakilla Limited

Saken i det nationella målet

Rättslig prövning av lagenligheten av ett tillstånd till undantag för att underlätta förslag till uppförande av bostäder och därtill knutna anläggningar i Delgany, County Wicklow, Irland.

Syftet med och grunden för begäran om förhandsavgörande

- 1 Begäran om förhandsavgörande rör tolkningen av artikel 16.1 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (EGT L 206, 1992, s. 7; svensk specialutgåva, kapitel 15, volym 11, s. 114) och av artikel 11 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (EUT L 26, 2012, s. 1) såvitt avser denna bestämmelse.
- 2 Rättslig grund för begäran är artikel 267 FEUF.

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

- 3 De fem frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande är följande:

”1 Innebär artikel 11 i direktiv 2011/92 jämförd med principen om omfattande tillgång till rättslig prövning enligt artikel 9.2 i Århus-konventionen, i ett mål i vilket ett projekt i den mening som avses i artikel 1.2 a i direktiv 2011/92 som är föremål för en ansökan om tillstånd (det ’primära tillståndet’) inte kan genomföras utan att exploatören först har erhållit ett annat tillstånd (det ’sekundära tillståndet’), och i vilket den myndighet som är behörig för beviljandet av det primära tillståndet för ett sådant projekt kan bedöma projektets miljöpåverkan mer ingående än vad som gjordes i samband med det sekundära tillståndet, att ett sådant sekundärt tillstånd (om det beviljas före det primära tillståndet) ska behandlas som en del av tillståndsförfarandet för andra syften än med avseende på omfattningen av frågor som ska beaktas eller bedömas enligt direktiv 2011/92, antingen generellt eller om det sekundära tillståndet är ett beslut som antas enligt artikel 16.1 i direktiv 92/43 och som tillåter att en exploatör undantas från tillämpliga åtgärder för skydd av arter för att genomföra projektet?

2. Om svaret på den första frågan är ja, innebär artikel 11 i direktiv 2011/92 jämförd med principen om omfattande tillgång till rättslig prövning enligt artikel 9.2 i Århus-konventionen att nationella inhemska regler om den dag på vilken tiden börjar löpa för att angripa giltigheten av ett beslut som antagits enligt artikel

16.1 i direktiv 92/43 (det sekundära tillståndet) ska tolkas så att de utgör hinder för att denna tid börjar löpa före dagen för antagande av det berörda tillståndet (det primära tillståndet), antingen generellt eller i ett fall där: i) projektet varit föremål för en granskning från fall till fall som avses i artikel 4.2 a i direktiv 2011/92, och/eller ii) beslut enligt artikel 4.5 avseende det primära tillståndet fattades efter beviljande av det sekundära tillståndet och samtidigt med beslutet om det primära tillståndet, och/eller iii) förfarandet rörande giltigheten av det sekundära tillståndet inte innehåller någon grund som angriper det relevanta primära tillståndet genom åberopande av den påstådda ogiltigheten av det sekundära tillståndet, och/eller iv) klaganden underlåter att ansöka om förlängning av tiden för att föra talan mot det sekundära tillståndet, vilken ansökan krävs enligt inhemsk rätt beträffande en talan i ett sent skede i avsaknad av en motsatt unionsrättslig regel?

3. Om svaret på den första frågan är ja och om svaret på den andra frågan generellt är nej, innebär direktiv 2011/92 jämfört med artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och/eller principen om omfattande tillgång till rättslig prövning enligt artikel 9.2 i Århus-konventionen att en tidsfrist som föreskrivs i inhemsk rätt i en medlemsstat för att föra talan för att utöva en rättighet enligt detta direktiv, ska vara rimligt förutsebar, men behöver inte vara uttryckligt angiven i lagstiftningen i enlighet med artikel 11.2 i direktiv 2011/92 och/eller i praktisk information som gjorts tillgänglig för allmänheten om rätten till rättslig prövning i domstol och i administrativ ordning enligt artikel 11.5 i direktiv 2011/92 och/eller slutgiltigt och klart bestämd i inhemsk rättspraxis på det sättet att svaret på den andra frågan inte påverkas av att reglering införs i inhemsk rätt i en medlemsstat om en förutsebar, generell tidsfrist som är tillämplig generellt på offentlighetsrättslig talan inbegripet väckande av talan som angriper ett beslut som antagits enligt artikel 16.1 i direktiv 92/43 och som tillåter en exploatör att göra undantag från tillämpliga åtgärder för skydd av arter för att genomföra projektet, även om detta är underförstått snarare än uttryckligt i den berörda inhemska lagstiftningen?

4. Om svaret på den första frågan är ja och antingen svaret på den andra frågan är ja eller svaret på den tredje frågan är nej, innebär artikel 16.1 i direktiv 92/43 att en behörig myndighet inte kan fastslå att det inte finns 'någon annan lämplig lösning' till ett beslut som tillåter en exploatör att göra undantag från tillämpliga åtgärder för skydd av arter för att genomföra ett projekt i den mening som avses i artikel 1.2 a i direktiv 2011/92 såvida inte den behöriga myndigheten faktiskt beaktar alternativ såsom alternativ plats eller utformning eller vägran att tillåta undantag?

5. Om svaret på den första frågan är ja och antingen svaret på den andra frågan är ja eller svaret på den tredje frågan är nej, innebär artikel 16.1 i direktiv 92/43 att en behörig myndighet inte kan fastslå att undantaget görs 'för att skydda vilda djur och växter och bevara livsmiljöer' när den antar ett beslut som tillåter en exploatör att göra undantag från tillämpliga åtgärder för skydd av arter för att genomföra ett projekt i den mening som avses i artikel 1.2 a i direktiv 2011/92 såvida inte något

identifierat skydd följer av själva undantaget snarare än genom lindrande åtgärder som vidtas för att minska eller kompensera för den skada som orsakas av de åtgärder som tillåts genom undantagsbeslutet?”

Anförda unionsbestämmelser

- 4 Artikel 16.1 i direktiv 92/43 föreskriver att förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde, får medlemsstaterna göra undantag från åtgärder för skydd av arter som anges i direktivet under vissa förutsättningar, däribland om undantaget avser att skydda vilda djur och växter och bevara livsmiljöer.
- 5 Artikel 6 i direktiv 2011/92 innehåller grundläggande bestämmelser om allmänhetens deltagande i beslutsprocesser på miljöområdet.
- 6 Artikel 11 i direktiv 2011/92 fastlägger regler om talan mot beslut som omfattas av bestämmelserna om allmänhetens deltagande i detta direktiv. Enligt artikel 11.1 ska medlemsstaterna inom ramen för den relevanta nationella lagstiftningen se till att de medlemmar av den berörda allmänheten som har ett tillräckligt intresse, eller som hävdar att en rättighet kränks, har rätt att få den materiella eller formella giltigheten av sådana beslut prövad i domstol eller något annat oberoende och opartiskt organ som inrättats genom lag. Artikel 11.2 föreskriver att medlemsstaterna ska fastställa i vilket skede sådana beslut kan prövas. Enligt artikel 11.5 ska medlemsstaterna se till att praktisk information om rätten till rättslig prövning i domstol och i administrativ ordning görs tillgänglig för allmänheten.
- 7 Dom av den 16 juni 2005, Pupino (C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386), dom av den 19 september 2006, i-21 Tyskland och Arcor (C-392/04 och C-422/04, EU:C:2006:586), dom av den 15 april 2008, Impact (C-268/06, ECLI:EU:C:2008:223), dom av den 28 januari 2010, kommissionen/Irland (C-456/08, ECLI:EU:C:2010:46), dom av den 30 juni 2011, Meilicke m.fl. (C-262/09, ECLI:EU:C:2011:438), dom av den 18 oktober 2012, Pelati (C-603/10, ECLI:EU:C:2012:639), dom av den 20 december 2017, Caterpillar Financial Services (C-500/16, EU:C:2017:996), dom av den 15 mars 2018, North East Pylon Pressure Campaign och Sheehy (C-470/16, ECLI:EU:C:2018:185), dom av den 10 oktober 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola (C-674/17, ECLI:EU:C:2019:851), förslag till avgörande av generaladvokaten Kokott i målet Namur-Est Environnement (C-463/20, EU:C:2021:868) och dom av den 24 februari 2022, Namur-Est Environnement (C-463/20, ECLI:EU:C:2022:121), dom av den 6 juli 2023, Hellfire Massy Residents Association (C-166/22, ECLI:EU:C:2023:545) och dom av den 15 juni 2023, Eco Advocacy (C-721/21, ECLI:EU:C:2023:477).

Anförda nationella bestämmelser

- 8 Enligt order 84, rule 21(1) till (2) i Rules of the Superior Courts (RSC) (rättegångsregler för överrätterna) ska en ansökan om rättslig prövning av ett förvaltningsbeslut göras inom tre månader från dagen för det angripna beslutet. Enligt order 84, rule 21(3) RSC kan tiden för att göra en ansökan om rättslig prövning förlängas under vissa omständigheter.
- 9 I enlighet med fast unionsrätt och inhemsk rätt och i synnerhet effektivitetsprincipen är möjligheten enligt nationell rätt att förlänga tiden enligt order 84, rule 21(3) RSC föremål för konform tolkning innebärande att den ska utövas på ett sådant sätt att den tillåter att hela tiden (i detta mål tre månader) räknas från den dag som klaganden har eller borde ha haft kännedom om det angripna beslutet.
- 10 Det finns inte några specifika författningsföreskrifter i irländsk rätt som anger hur artikel 11.2 i direktiv 2011/92 ska tillämpas på beslut om undantag enligt artikel 16.1 i direktiv 92/43.
- 11 Den hänskjutande domstolen anser att när ett projekt kräver flera tillstånd är varje tillstånd enligt inhemsk rätt, villkorat av eventuella krav på konform tolkning, ett separat materiellt beslut som ska angripas för sig inom den lagstadgade tid som löper för varje beslut. Ett beslut om undantag är således ett separat rättsligt beslut med följden att tiden för rättslig prövning börjar löpa när detta beslut fattas och inte när det berörda tillståndet till genomförande av projektet beviljas.
- 12 Den hänskjutande domstolens slutsats är att gränserna i tiden för att angripa tillstånd till undantag kan förutses på ett rimligt sätt med tillämpning av allmänna regler för rättslig prövning.
- 13 Annan inhemsk rätt omfattar: i) Sections 50 och 50A i Planning and Development Act 2000 (i ändrad lydelse) (plan- och bygglag), ii) Planning and Development Regulations 2001 till 2023 (SI 600 från 2001), i ändrad lydelse, (plan- och byggförfordningar), iii) Regulations 51, 54 och 54A i European Communities (Birds and Natural Habitats) Regulations 2011 till 2021 (bestämmelser om införlivande av fågeldirektivet och livsmiljödirektivet), iv) Section 4 i Planning and Development (Housing) and Residential Tenancies Act 2016 (plan- och byggbestämmelser i samband med hyresbostäder).

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 14 I samband med en ansökan om tillstånd att genomföra ett bostadsprojekt i County Wicklow, Irland, ansökte deltagaren i rättegången, Drumakilla Ltd, om ett tillstånd för undantag från fladdermöss hos National Parks and Wildlife Service (NPWS) den 17 januari 2020. Tillståndet meddelades den 4 mars 2020 och ändrades senare den 21 juli 2020. Tillståndet anger att det endast utfärdas för att

tillåta de åtgärder som specificeras i samband med det föreslagna bostadsprojektet.

- 15 Den hänskjutande domstolen drar två faktiska slutsatser avseende tillståndet till undantag, det vill säga i) medan tillståndet inte anger annan lämplig lösning än beviljandet av tillståndet föreligger inte uppgifter om alternativ med mindre påverkan på strikt skyddade arter eller om den alternativa möjligheten att inte bevilja tillståndet, vilket föranleder slutsatsen att det är sannolikt att det inte gjordes något sådant övervägande och ii) tillståndet anger att det utfärdas till skydd för den berörda arten. Om och såvitt detta krav betyder att undantaget självt i motsats till mildrande villkor ligger i sådana arters intresse är denna slutsats uppenbart orimlig och faktiskt absurd.
- 16 Ansökan om byggnadstillstånd gavs in till An Bord Pleanála (Irlands nationella nämnd för samhällsplanering, nedan kallad nämnden) den 21 oktober 2020. Ansökan åtföljdes av en rapport om en föregående prövning av behovet av en miljökonsekvensbedömning (MKB). Det ändrade tillståndet till undantag bilades ansökningshandlingarna varför denna dag var den första som klagandena kunde ha fått kännedom om detta tillstånd.
- 17 Nämnden genomförde en prövning av behovet av en MKB och ansåg att den rapport om föregående prövning av behovet av MKB som getts in av exploitören identifierade och tillräckligt beskrev det föreslagna projektets direkta, indirekta, sekundära och kumulativa konsekvenser för miljön. Nämnden fann att det föreslagna projektet inte riskerade att få betydande effekter på miljön och att en MKB-rapport avseende det föreslagna projektet inte var nödvändig.
- 18 Nämnden beviljade byggnadstillstånd den 15 februari 2021.
- 19 Klagandena begärde prövning av nämndens beslut och tillståndet till undantag vid den hänskjutande domstolen den 25 mars 2021. Klagandena begärde inte förlängning av tiden för begäran om prövningen enligt order 84 rule 21(3) RSC. Den hänskjutande domstolen beviljade den 19 april 2021 tillstånd till rättslig prövning och förordnade att byggnadsarbetena skulle skjutas upp.
- 20 Den hänskjutande domstolen ogillade talan mot byggnadstillståndet den 5 juli 2023. Talan mot tillståndet till undantag som fördes självständigt (det vill säga klagandena gjorde inte gällande att byggnadstillståndet var ogiltigt på grund av att tillståndet till undantag var ogiltigt) återstår emellertid att pröva.
- 21 Den hänskjutande domstolen anser att då klagandena inte angrep tillståndet till undantag inom tre månader från det att de fick kännedom eller borde ha fått kännedom om detta tillstånd (och således inom den tid som domstolen skulle ha tillåtit genom en konform tolkning av befogenheten att förlänga tiden om en sådan ansökan hade gjorts) har tiden löpt ut för talan mot tillståndet till undantag och den ska ogillas, med förbehåll för en unionsrättslig regel som ger ett annat resultat. Den hänskjutande domstolen lutar sig mot uppfattningen att det inte finns

någon sådan unionsrättslig regel men den anser att situationen inte är fullständigt klar och att det därför är lämpligt att hänskjuta frågan till EU-domstolen.

Parternas huvudargument i det nationella målet

- 22 Beträffande den första och andra frågan har klagandena påstått att det framgår av EU-domstolens dom i målet *Namur-Est Environnement*, C-463/20, att under de särskilda omständigheter som förelåg i Belgien i det målet och vilka också föreligger i Irland, ska beslutet om undantag anses utgöra en del av förfarandet för tillståndet för projektet där beviljandet av tillståndet för projektet är slutpunkten i beslutsförfarandet. De har hävdat att beslutet om tillstånd till undantaget är ett inledande beslut till den föregående prövningen av behovet av en MKB och blir därför slutligt först när förfarandet enligt direktiv 2011/92 avslutats, antingen genom ett negativt beslut om MKB eller, om den behöriga myndigheten bestämmer att det är nödvändigt att genomföra en MKB avseende projektet, vid avslutandet av denna MKB. Eftersom utgången i målet *Namur-Est* har sin grund i de processuella rättigheter som ges till den berörda allmänheten enligt direktiv 2011/92 beträffande projekt som förutsätter MKB, skulle det strida mot detta direktiv att nationell rätt föreskriver att klagandena ska angripa tillståndet till undantag till och med innan dessa rättigheter har konstaterats, vilket inträffar först när den föregående prövningen av behovet av MKB bestämts enligt artikel 4.5 i direktiv 2011/92.
- 23 Beträffande den tredje frågan har klagandena påstått att enligt artikel 11.5 i direktiv 2011/92 är det inte tillräckligt att generella regler, inbegripet *common-law* regler, föreskriver att tiden löper från den dag allmänheten får kännedom om ett inledande beslut. Staten är skyldig att bestämma specifikt i vilket skede talan kan föras och tillhandahålla praktisk information om tillgång till förfarandet för att föra denna talan, inbegripet att exakt ange den tid inom vilken talan ska föras.
- 24 Beträffande den fjärde och femte frågan har klagandena med hänvisning till EU-domstolens dom i målet *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-947/17 påstått att den behöriga myndigheten enligt artikel 16.1 a i direktiv 92/43 ska a) beakta alternativ och b) förklara hur den har bedömt dem. Denna bestämmelse utgör inte en lämplig rättslig grund för beviljandet av tillståndet till undantag i förevarande mål, eftersom den verksamhet som avses få ett godkännande inte syftar till skydd för vilda djur och växter eller bevarande av naturliga livsmiljöer. Denna bestämmelse har inte som syfte att underlätta projekt, särskilt inte när det saknas utredning om att exploatören har beaktat alternativ till projektet som skulle ha tillåtit att en modifiering av projektet genomfördes som också undvek helt förbjuden verksamhet som påverkar strikt skyddade arter.
- 25 Staten har beträffande den första och andra frågan gjort gällande att domen i målet *Namur Est* saknar betydelse för frågan om tillämplig regel om tidsbegränsning. Den har påstått att ett beslut om att bevilja tillstånd till undantag enligt artikel 16 i direktiv 92/43 är ett självständigt beslut som meddelas i ett förfarande om tillstånd

till ett projekt och är ”angripbart” som ett självständigt beslut som meddelas i detta förfarande. Beslutet om undantag ska emellertid inte behandlas som en del av förfarandet för tillstånd till projektet förutom såvitt avser vilka frågor som ska beaktas eller bedömas enligt direktiv 2011/92. För det första var tiden för att angripa beslutet om undantag i förevarande mål tre månader från beviljandet av undantaget eller, alternativt, med en konform tolkning, från den dag klagandena faktiskt fick, eller borde ha fått, kännedom om undantagsbeslutet. Direktiv 2011/92, i förening med principerna om tillgång till rättslig prövning i artikel 9.2 i Århus-konventionen, kräver inte att inhemska tidsfrister ska utformas på annat sätt i detta mål. För det andra finns det ingen grund för tolkning av den inhemska tidsfristen på det sättet att en prövning av undantagsbeslutet kan ske vid avslutandet av förfarandet för godkännande av projektet under de särskilda omständigheterna i detta mål i vilket klagandena inte påstått att tillståndet var ogiltigt på grund av att beslutet om undantag var ogiltigt. För det tredje kunde klagandena ha angripit den behöriga myndighetens beslut att bevilja godkännande av projektet på grund av att den inte prövade projektets påverkan på skyddade arter på ett striktare sätt än som gjordes under undantagsförfarandet, men de gjorde inte detta. För det fjärde framgår det av EU-domstolens dom i målet *Hellfire Massy Residents Association*, C-166/22, att direktiv 2011/92 inte fastlägger någon skyldighet att inordna undantagsförfarandet enligt artikel 16 i förfarandet för godkännande av ett projekt och därför kan det inte föreligga en samtidig skyldighet att tillämpa en konform tolkning på inhemska tidsfrister med den följd att tiden för att angripa ett beslut om undantag ska löpa från det slutliga beslutet enligt planlagstiftningen. Att göra detta vore helt i strid med rättssäkerhetsprincipen.

- 26 Beträffande den tredje frågan är statens föreslagna svar att direktiv 2011/92 jämfört med principen om omfattande tillgång till rättslig prövning enligt artikel 9.2 i Århus-konventionen inte har den verkan som anges i den andra frågan i vilken den berörda medlemsstatens lagstiftning inte slutgiltigt har bestämt i enlighet med artikel 11.2 i direktiv 2011/92 i vilket skede beslut, handlingar eller underlåtenhet kan prövas och där rättsläget inte klart framgår av inhemska rättspraxis.
- 27 Staten har gjort gällande att den fjärde och femte frågan saknar betydelse då prövning har begärts för sent. Om frågorna uppkommer ska de ges ett jakande svar.
- 28 *Drumakilla Ltd* (övrig deltagare i rättegången) har påstått att enligt order 84 RSC började tidsfristen om tre månader för att angripa beslutet om undantag genom rättslig prövning att löpa från dagen för beslutet. Ansökan om förlängning av tiden har inte gjorts och tiden för begäran om rättslig prövning av beslutet om undantag har därför löpt ut.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 29 Den hänskjutande domstolens förslag till svar på den första frågan är nej. Den har uppfattningen att domen i målet Namur-Est inte fastlägger att ett tillstånd till undantag eller andra beslut om flera tillstånd ska behandlas som ett enda beslut i andra avseenden, såsom tidsfrister. Behandling av sådana sekundära tillstånd som del av det primära tillståndet för sådana andra syften skulle skapa processuellt kaos och stå i strid med rättssäkerhetsprincipen.
- 30 Den hänskjutande domstolens förslag till svar på den andra frågan, för det fall den blir aktuell, är nej. Den har uppfattningen att domen i målet Namur-Est inte bör utsträckas till att skära genom inhemska tidsfrister som är en fråga som omfattas av nationell processuell autonomi med förbehåll för principerna om likställighet och effektivitet. Att på detta sätt utsträcka betydelsen av domen i målet Namur-Est skulle strida mot rättssäkerhetsprincipen. Sådan utvidgning är inte nödvändig då för det fall ett projekt kräver flera tillstånd kan varje tillstånd angripas när det meddelas inom den relevanta tidsfristen i inhemsk rätt, som kan variera från beslut till beslut med förbehåll för principerna om likställighet och effektivitet. Beträffande de specifika omständigheterna vartill hänvisas i frågan: i) förhållandet att projektet var föremål för en granskning från fall till fall som avses i artikel 4.2 a i direktiv 2011/92 saknar betydelse, ii) förhållandet att bestämmandet enligt artikel 4.5 såvitt gäller det primära tillståndet gjordes efter det att det sekundära tillståndet hade beviljats och samtidigt med beslutet avseende det primära tillståndet saknar också betydelse, iii) om unionsrätten inte generellt kräver en utsträckning av en tidsfrist för att angripa ett sekundärt tillstånd till dess att det primära tillståndet meddelas måste detta i ännu högre grad gälla om förfarandet för angripandet av det sekundära tillståndets giltighet inte innehåller någon grund som ifrågasätter det relevanta primära tillståndet med åberopande av den påstådda ogiltigheten av det sekundära tillståndet, och iv) där klaganden underlåter att ansöka om förlängning av tiden för att angripa det sekundära tillståndet, vilket krävs enligt den inhemska lagstiftningen för ett angripande i ett sent skede, uppkommer inte behovet av en konform tolkning.
- 31 Den hänskjutande domstolens förslag till svar på den tredje frågan, för den händelse den blir aktuell, är ja. Enligt dess uppfattning är målet för tillgång till rättslig prövning uppfyllt genom förekomsten av en förutsebar frist. Den generella fristen i order 84 RSC innebär tillräcklig förutsebarhet för klagande i allmänhet.
- 32 Den hänskjutande domstolens förslag till svar på den fjärde frågan, för det fall den blir aktuell, är ja. Den anser att kraven enligt direktiv 92/43 skulle betydligt undergrävas och bedömningen av alternativ skulle vara konstlad och orealistisk såvida inte de faktiska alternativen, särskilt alternativa platser om detta är en möjlighet, alternativa utföranden om detta är möjligt eller vägran av undantaget ges en meningsfull bedömning.
- 33 Den hänskjutande domstolens förslag till svar på den femte frågan, om den blir aktuell, är ja. Ordalydelsen i och syftet med artikel 16.1 i direktiv 92/43 stöder

tolkningen att intresset att skydda vilda djur och växter och att bevara livsmiljöer ska främjas av undantaget självt. Att bevilja undantaget av andra skäl och sedan mildra detta beslut med skyddsåtgärder skulle inte vara förenligt med denna bestämmelse.

- 34 Beträffande relevansen av tolkningsfrågorna om svaret antingen på den första eller andra frågan är nej, eller om svaret på den första frågan är ja men svaret på den andra frågan förblir nekande trots förekomsten av en generell frist, ska klagandenas talan ogillas då den väckts för sent. För det fall talan inte väckts för sent kommer svaren på den fjärde och femte frågan att avgöra huruvida tillståndet till undantaget förklaras vara ogiltigt.

ARBETS-DOKUMENT